

VESTNIK

Znanstvena priloga „Zori“.

Izhaja vsaki mesec 15. dne. Cena letos 1 gld. 20 kr.

V Mariboru 15. junija 1875.

Viljem Penn.

Od spisaatelja „J. Washingtona“.

(Dalje.)

Izgnanemu iz očetove hiše godilo se mu bi bilo jako slabo, ker se dosedaj nikdar nij pripravljaj za kakovo posebno službo, ko bi ga skrbljiva mati ne bila podpirala. Brez vednosti svojega moža občevala je z njim, z edinim svojim sinom, ter ga podpirala z lastnimi denarji. Kmalu po tem burnem dogodku je štiriindvajset let stari mladeneč jel očitno pridigovati v shodih svojih sovornikov. A navduševal nij le teh ter jih je v veri vtrdjeval, ampak branil jih je tudi pismeno pred drugimi verniki. Takrat namreč je postal pisatelj. V malih spisih je zagovarjal svojo vero in njene slednike, jo drugim priporočal ter se tudi gorko potegoval za občno versko svobodo in potrpljivost med raznimi verniki. To pot je hodil vsa leta svojega življenja in v rečenem smislu priobčil premnogo spisov in razgovorov, malih knjižic, ki so romali po vsem svetu, koder se angleški govori.

Prvo knjižico neutrudljivega delavca in navdušenega zagornika svoje vere, priobčil je leta 1668. Naslov njeni iz angleščine poslovenjen se glasi: „Resnica, dokazana s kratkim a zanesljivim spričevalom proti vsem veram in verskim običajem, ki so jih (ljudje) temoti odpadstva priznali in jih še hranjujejo, dokazana je za ono veličastno luč, ki se je sedaj zasvetila in še sveti v življenji in naukih zasramovanih kvekerjev, ona je edina prava stara pot do življenja in odrešenja“. Bérgljasti ta naslov in razni dogodki v Viljem Pennovem življenji se nikomur ne bodo zdeli prenapeti, če se pomisli, da so prejšnji kvekerji o svojej verski družbi in njenem poklici drugače mislili in sodili, kakor mislijo in sodijo sedanji členovi

družbe prijateljev. Juri Fox, Viljem Penn in v obče prvi kvekerji so mislili, da je ona vera ona veličastna luč, pred katero bodo izginile vse verske zmote, kterej se bodo umaknile vse druge vere, mislili so, da je kvekerstvo namenjeno ponoviti krščanstvo v njegovi prvotni čistoti in popolnosti. Zato one našopirjene besede o njihovi veri, zato ono nikdar ugnano napenjanje, ona občudovana neutrudljivost, sovornikov si pridobiti.

Viljem Pennova navdušenost in spretnost je mnogo pripomogla verski družbi, k kterej je on pristopil. Neprestano je z besedo in peresom zagovarjal sovornike ter jim med ljudstvom skušal naslednikov pridobiti. Med prvimi knjižicami imenitna je ona z naslovom „The sandy foundation shaken“, t. j. „Na pesek postavljena podlaga je pretresena“. Nekteri verniki angličanske cerkve, zlasti pa škof londonski so se močno spotikali nad tem spisom ter spisatelja tožili pri gosposki; na to so Penna prijeli in v Tower zaprli. Delo med občinstvom je bilo prikračeno, a njegove navdušenosti tudi ječa, v kterej je 7 mesecev bival, nij mogla zadušiti; nasproti njegova navdušenost je s trpljenjem rasla in neutrudljiva delavnost se pomnožila. Prištevati se mora mladi kveker onim možem raznih stoletij, ki so v zaporu spisali svoje najimenitniše spise in knjige. Viljem Penn je ravno takrat sestavil ljudstvu najbolj priljubljeno in najbolj razširjeno knjižico „No cross, no crown“ — „brez križa in krone“. V tej knjižici razlaga namreč načelo, da človek mora v življenji samega sebe zatajevati in voljno prenašati vse reve in naloge: življenje njegovo je le kratko potovanje, kdor se na tem ne privadi križa nositi, tudi ne bode zmožen in pripraven nositi krono, namreč krono večnega izveličanja. Takrat je pisal še neko drugo knjižico: „Innocency with her open face“, ki je občinstvo in gosposko imela prepričati o njegovi nedolžnosti. Nekateri trdijo, da je bil vsled tega spisa iz ječe izpuščen, drugi pa pravijo, da so ga le prošnje njegovega očeta, admirala Penna iz nje rešile: admiral je bil namreč dober prijatelj vojvode Yorka, brata kraljevega.

Admiral Penn bil je takrat pripravljen spraviti se s svojim sinom, ne da bi se bil sam preveril in kveker postal, a občudoval je stanovitnost njegovo, s katero je kljuboval vsem zopernostim in nezgodam in se potegoval za svoje versko prepričanje. V sreči se le malokedaj utrdi človeški značaj, nesreča in uboštvo utrdita krepke može, kakor ogenj mehko železo premeni v jeklo; v nesreči in uboštvu se navadno razvije njih moč, da kljubuje največim nezgodam ter si polagoma a neomahljivo pomaga k sreči. Le krepki in neustrašljivi možje vodijo svet in mu gospodujejo; za slabotnim in ustrašljivim nij niti sledu niti tiru. Življenje odkritosrčnih in delavnih mož, kateri so se ali na duševnem ali na gmotnem polji človeštvu v korist napenjali in odlikovali, primerno je svetli progi na jasnem nebu, katero neprestano občudujemo. Njih dejanij in izgledov se potomci z naj-

večo hvaležnostjo spominjajo, priporočajo jih mladini v posnemanje, s kratka, njih misli, njih duh in srčnost živé na veke ter spodbujajo k enakemu dejanju vse naslednje rodove.

Ko se je admiral Penn zopet pomiril s sinom, poslal ga je drugikrat na Irsko, češ tam ne bode morebiti imel prilike spuščati se v verske prepire in tako ga bode odtegnil vsem dosedanjim nezgodam. A motil se je stari admiral, kajti prava navdušenost za človeško dobro povsodi najde priliko človeštvu koristiti in na njej primernem polji delati. Viljem Penn je sicer jako vestno in natančno oskrboval očetova posestva, ves ostali čas paje posvečeval svojim sovernikom, za-nje se je neprenehoma potegoval, spisoval je knjižice ter jim tudi po gostem pridigoval in jih s preveliko navdušenostjo v veri utrjeval. Pogostem je obiskoval sovérnike, ki so zaradi njih vérskega prepričanja v ječi bivali, prosil za-nje milosti, in res se mu je pogostem posrečilo, da je kraljev namestnik jih več izpustil iz zapor. Vrnivši se na Angležko bil je prijazno sprejet od svojega očeta ter je znova stanoval pri stariših.

Za časa malovrednega kralja Karola II. iz Stuartove rodovine je verska nestrpljivost med angličanskimi verniki rasla od leta do leta; kajti pri omahljivem kralji so se bali za obstanek njihove cerkve. Parlament (državni zbor) je leta 1670 sklenil in razglasil ostro postavo, s katero je upal zatreti vsako drugo vero, vsako odločevanje od državne cerkve. Kvekerjem je pretila silna nevarnost, a nikakor se je niso vstrašili. Viljem Penn bil je med njimi eden najprvih, ki ga je zadela postavna kazen.

Kvekerji so imeli v Gracechurch-streetu (izg. Grěščerč-strit t. j. ulica Gracechurch) svoje shodišče. Nekega dne gre Viljem Penn tje, pa vidi vrata zaprta; vojaki so stali pred vhodom in mu branili iti v cerkev. Kmalu pride še več kvekerjev, krog katerih se zbere mnogo radovednežev, da bi videli, kaj se bode zgodilo. Ko Penn vidi množico zbrano, začne jim precej na ulici pridigovati. Komaj je izgovoril par besedi, kar ga primejo konstablerji (varuhi javne varnosti ali Angležki policaji) njega in še nekega drugega kvekerja, Viljem Mead (izg. Mid) imenovanega; lord major ali mestni župan londonski je konstablerje uže poprej pooblastil, ta dva kvekerja prijeti. Peljali so ju v zapor Newgateski (izg. Njugetski): iz ječe prideta 3. septembra 1670 preje old bailey zvano sodnijo. Sodniki, ki so pri tej priliki predsedovali porotnikom, bili so sir Samuel Starling, lord major londonski, John Howel, zapisnikar in pet aldermanov (sodnijskih svetovalcev) pa trije sherifiti; porotnikov bilo je po stari navadi dvanajst. Ko sta jetnika Penn in Mead stopila v sodišče, obdržala sta po navadi svojih vernikov klobuke na glavi. Eden iz med sodnijskih hlapcev jima ju izbije z glave. Lord major se zaradi tega silno razkači ter ukaže hlapcu klobuka pobrati in jima ju znova na glavo deti. Komaj se je to še zgodilo, kaz-

noval ju je že zapisnikar, da morata plačati visoko globo v denarjih — po 40 mark namreč, ker sta klobuke obdržala na glavi in češ tako zasramovala in razžalila sodnike. Na to se začne izpraševanje. Priče so bile poklicane, da bi spričale, da sta jetnika 15. dne preteklega avgusta v ulici Gracechurch govorila pred zbrano množico, ki je štela okoli 300 do 400 ljudi. Penn je brez ovinkov priznal, da sta on in njegov prijatelj bila takrat na imenovanem mestu, a prišla sta, pristavi, da bi po svojej vesti in svojem prepričanju boga čestila — in to storiti imata popolno pravico. Eden izmed sheriffov opomni Penna, da nista bila tirana pred sodnijo zaradi češčenja boga, ampak zaradi preloma prava. „Kterega prava?“ praša Penn. „Splošnega prava“ odgovori zapisnikar. Penn je na to hotel vedeti, ktero je to splošno pravo, zoper ktero sta se pregrešila, a sodniki mu je niso vedeli imenovati ter ga imenovali „predrznega človeka.“ Na zadnje pravi zapisnikar: „Tu gre le za to, ali sta v tej tožbi kriva ali ne?“ „Ne, nikakor ne,“ mu odverne V. Penn, „tu ne gre za to, ali sem v tej tožbi kriv ali nekriv, ampak za to, ali je ta tožba pravična — postavna. Kajti nikdo se ne more sklicovati na splošno in nenatančno pravo, predno ne ve, kje je to pravo in kako da je; ker nij prava, tam se tudi ne more pravo prelomiti in pravo, kterega nij, ne more nikdar biti splošno pravo, skratka ono nij nikakoršno pravo.“

(Dalje prih.)

Elektrika vzbujena po atmosferičnih procesih.

Dr. Križan.

(Dalje.)

Sausure pripoveduje, da se pri opazovanju zračne elektrike ob času nevihte ona večkrat tako hitro spreminja iz pozitivne v negativno, da nij imel dovolj časa vseh sprememb zaznamenovati.

Ker elektrika iz enega oblaka na drugi preskakuje, zato opazujemo pri bližanju nevihte bliskanje in slišimo grmljavino (grmenje). Grmljavina namreč nij nič drugega, kakor neizmeren pok, ki ga vzrokuje preskok elektrike iz enega oblaka v drugi kroz zrak. Znano je, da se preskok elektrike v iskrach pokazuje. Blisk je tedaj električna iskra, ki pri sproženju oblakov kroz zrak preskoči, in ker se pri tem zrak z neizmerno silo stlači in razbije, zato slišimo po blisku grmljavino. Res je, da se omenjenim preskokom elektrike samo en neizmerno jaki pok stvarja, mi pa čujemo grom delj časa in sicer kakor da bobni ali ropoče. Blisk namreč velikokrat več milj s svojim preskokom prevali (preskoči), in zato zvôk (glas) ne pride v istem času iz vseh mest k nam; razve tega se pok med oblaki, gorami in šumami odbija in tedaj odjekuje (odmeva); zato slišimo

grom redko kedaj kakor samo en prask, ampak kakor da bobni ali ropoče. Sprotna elektrika oblakov vzrokuje njih vzajemno privlačnost in gibanje oblakov, in tudi spremenjanje oblačnih podob ima se med drugim istež privlačnosti pripisovati. Mi vidimo dalje blisk velikokrat ponavljati se in grmljavico slišimo večkrat za poredoma. To ima svoj vzrok v tem, ker so oblaki slabi prevodniki elektrike, in zato se ona iz njih ne sproži vsa na enkrat, ampak se na njihovih površinah z nova zbira, in se opetovno (ponavljáje) sproža. Ker se oblaki pri sproženju elektrike stisnejo, zato navadno po gromu bolj dežuje.

Električni oblak deluje na našo zemljo, in razstavlja v njej elektriko. Ako je oblak v srednjej višavi nad zemljo, tedaj se v velikej množini sprotna elektrika na površini zbere, in zračne toke vzrokuje, ki spet vrtnice stvarjajo. Omenjeno razstavljanje elektrike vzrokuje nad površjem vode, da se ona vzdiguje, špičasti predmeti, kakor križi na zvonikih, jadrane (jambori) na ladjah, pa tudi konci konjskih ušes svetijo se po noči, ako so blizo njih električni oblaki. Ta prikaz zove se svitloba sv. Ilije. „Novice“ spominjajo, da se je 27. grudna 1869. krasna svitloba sv. Ilije na Bleškem jezeru videla, in da se je 10 hipov lahko opazovala.

Arago razlikuje tri vrste bliska in to: sim pa tja švigajoči; ta je posvem enak električnej iskri; blisk, ki pri preskoku celi oblak razsvetli; ta nij tako svetel kakor prvi; in slednjič blisk, kakor strelico. V poslednjej podobi sproži se elektrika oblakov na našo zemljo, navadno na visoke zemske predmete, kakor: zvonike, drevje, dimnike, v obče na vse dobre prevodnike elektrike, ali so visoki ali ne, in to je ono, kar imenujemo „strelo“ ali „tresk.“ Dobre prevodnike strela razgreje in stali, slabe pa trga, gorljive užiga, ljudi in živali pa ubija. Lehke predmete seboj poteza; zato najdemo velikokrat na mestih, kamor strela vdari, ogljenje, železo i. t. d. Ako grom v zemljo vdari, napravi jamo, v kateri se najde raztaljeno kamenje, v peščenih krajih postanejo tako imenovane strelne cevi, ki so 1 do 2 palca široke, 10 do 12 čevljev dolge.

Ker visoki predmeti kakor zvoniki, drevesa, dimniki blisk na se vlečejo, ker se na teh predmetih elektrika kupiči, zato se moramo ob hudej uri vzvišenih predmetov ogibati. Posebno nevarna so posamezno stoječa drevesa ali gozdiči na prostem polju.

Pod dimnikom razun tega ker je visok, tudi zatega delj nij dobro stati, ker so saje dober prevodnik elektrike. Ravno tako nij dobro stati med vrati in pri odprtih oknih, ker preprih blisk na se vleče.

Hiše, zvoniki, ladje in drugi visoki predmeti se morejo od škodljivega bliska obvarovati strelovodom. Strelovod je prvi izumil Amerikanec Benjamin Franklin in z njim istočasno tudi slavni Čeh Prokop Diviša. Strelovod obstoji iz dveh delov in sicer iz navodnika in odvonika. Navod-

nik je vpično nad slemenom strehe postavljeni bakreni drog, ki je odzgoraj šiljat ali špičast in pozlačen. Da on tem več elektrike privoditi more, ima v novejšem času več rtij (špic). Navodnik je združen z železnim, po priliki $\frac{1}{4}$ " v prerezu močnim drotom, ki po slemenu strehe, po strehi in zidu v zemljo vodi, in se odvodnik (odvodilo) imenuje, ker elektriko v zemljo odvaža. Ker baker ali kotlovina 6krat močnejše elektriko odvaža, kakor železo, zatorej je bakreno odvodilo lahko 6krat tanje. Ako je strelovod na nizkih predmetih, tedaj je tudi odvodilo lahko tanje, ker v tej okolščini je upor vodstvu elektrike veliko manjši. Koristno je, ako se odvodilo v zemlji združi s studencem ali s kakošno drugo blizu nahajajočo se vodo. Ako pa vode nij v bližini, tedaj se naj izkoplje 6 čevljev globoka jama in v njo naj se dene kos bakra, ki se naj ogljem obloži in ta baker naj se z odvodilom združi.

Charles trdi, da strelovod vse tiste predmete varuje, katerih daljava od strelovoda ne iznaša prek dvakratne njegove višave. Vsled omenjenega pravila, ki je na skušnjah osnovano, mora veliko poslopje po več strelovodov imeti, no vsi ti strelovodi morajo med seboj združeni biti. Kovine in drugi dobri prevodniki elektrike, nahajajoči se blizu strelovoda kakor na primer kovinske strehe, morajo z strelovodovim odvodilom združene biti. Tudi se mora na to paziti, da se odvodilo strelovoda ne postavi blizu cevij, kroz katere se plin, ki se za razsvetljava rabi, odvaža. Zidanice (kamre) za strelni prah nij dobro previdjati s strelovodom, ker je velika nevarnost, da elektrika ne preskoči v strelni prah. Bolje in varneje je, ako se blizu omenjenih zidanic strelovod na visoki steber postavi.

Odvodilo mora slednjič pri vsakem strelovodu z navodnikom dobro združeno biti, ker je drugače strelovod v veliko nevarnost poslopju, ne pa na korist.

Elektrika oblakov mora se tudi prema (proti) goram sprožiti. Ta prikaz se dogadja med visokimi gorami, in se tedaj tudi tam opazovati more, kadar je oblak na nizkem, opazovatelj pa na visokej gori nad oblakom. Leta 1700 vmorila je strela z omenjenim sproženjem v Štajerskej 7 oseb, ki so bile v enej kapelici na visokem bregu, ko je bila huda ura v ravnini.

Po dolžini časa, ki mine med bliskom in gromom, sodi se daljava bliska in oblaka od nas. Blisk je namreč tolikokrat 1000' od opazovatelja oddaljen, koliko sekund med bliskom in gromom mine. Tem načinom se je izračunila, da se grom najdalje 4 zemljepisne milje čuje, pokanje topov pa 20 milj daleč. To ima po mojem mnenju svoj vzrok v tem, ker se pokanje topov na zemlji dogadja, kjer ima ono veliko donišče (resonanzboden); grom pak v visokem zraku nema takega donišča.

Ako primerjamo učinke bliska z onimi električne iskre, prepričamo

se, da so si ti zevsema enaki, ker ona je, kakor smo uže gore omenili, električna iskra v velikem in v prostej naravi.

Zračna električna in tudi električna oblakov ima velik vpliv na dalnjopisni (telegrafični) drot, ker v njem električni tok vzbuja. Mnogo pogubnije pa je vendar blisk. Ako se namreč blisk na dalnjopisni drot sproži, kar se je uže dostikrat dogodilo, tedaj raztali on drot na več postajah, in razrušuje celo stroje.

No nij potrebno, da se blisk v dalnjopisni drot sproži, ker uže zračna in oblačna električna v njem jake električne toke vzrokuje. Dalnjopisni drot je namreč od zemlje osamljen, električna oblačna dela tedaj v njem razdelitvi elektrike mnogo napotja. Ako se oblak sproži z bliskom, ki ne pogodi dalnjopisnega drota, tedaj se v njem stvarja prosta električna, ki more gori omenjene prikazke: nevarnost in škodo vzrokovati.

Električna oblačna deluje ravno tako tudi na druge dobre prevodnike na zemeljskej površini. Da pak v njih ne stvarja tako velikih prikazkov, kakor v dalnjopisnem drotu, ima svoj vzrok v tem, ker so z zemljo naravnost ali nenaravnost združeni, in se tedaj vzbujena električna hitro v zemljo odvaža. Razun da se v vseh dobrih prevodnikih za časa hude ure razdelitev elektrike stvarja, vlečejo oni oblačno električno na se, in zato se ravno ona na nje rada sproža. Ravno zato je nevarno, ob hudej uri dežobran s kovnim držalom nositi, ker ono električno na se vlačí, in dogodila se je uže večkrat nesreča.

Z oblačno električno v ozkej zavezi je huda ura in zato prihodnjič o njej še nekoliko spregovorimo.

(Konec prih.)

Dr. Vuk Stefanović Karadžić,*)

preporoditelj narodne književnosti srbske.

Hr. Fekonja.

Kada su Turci sasvim obladali srbskimi zemljama i narodom, nastala je u srbskoj knjizi mrtva tišina kao u glubo doba. Sjajni negda manastiri (samostani) bijahu porazoreni i pretvoreni u gomile kamenja, znatniji i bogatiji ljudi što poubijani što opet raztjerani, a stare tiskarne, utemeljene

*) Ta spis nam je poslan od Slovenca, v hrvatskem, ali će hoćete reći, srbskem jeziku pisan. Mi smo ga nespomenjenega v istem jeziku v „Vestnik“ vvrstili, in to iz već razlogov. Glavni teh je ta: da je Slovencem nužno treba, s štokavščino ali „ilirščino“, kakor so jo zvali svoj čas, seznaniti se. Nij kakova literarna muhavost, ki nas k temu goni, nego živa, obilna, neprecenljiva korist, ki tako nam kakor našim jednokrvnim sesedom iz mejusobnega znanja dotičnih naših jezika pri-

pod konac 15. i u 16. stoljeću *) sasvim opustjele. Crkvene knjige dolazahu sada (od 17. vjeka) pravoslavnomu narodu srbskomu iz Rusije, koja se je tiem po neki način oddužila za ono, što su Rusi u prvom početku primali od južnih Slovjena prve crkvene knjige. Samo narod, osjećajući svoje jade i spominjuć se prošlih sretnih i sadanjih nesretnih vremena, opjevao bi jih u narodnoj pjesmi.

Da je pako srbska književnost uskrsnula, pomogla je seoba Srbalja u austrijske zemlje. Cvieta Stare Srbije, stolica srbske patrijaršije, zajedno s preko 36.000 obitelji iztočne vjere bijaše pod patrijarhom Arsenijem Crnojevićem otišlo s juga na sjever te se nastanilo po Srijemu, Bačkoj i Banatu (g. 1690).

Nu tiem, što su Rusi svoje srodnike po vjeri obskrbljivali svojim crkvenim knjigami, uvuče se sada u srbsku knjigu sve polagano i sa sviem drugojačije nariječje crkvenoga jezika, nego bijaše u tako zvanih srbuljah (stare crkvene knjige, pisane ili tiskane starobugarskim, pravo crkvenoslovjenskim jezikom, pomiešanim s mnogo narodnih srbskih rieči i oblika), najme neka mješavina srbskoga, ruskoga i crkvenoslovjenskoga nariječja, kao nekakav viši literarni jezik napram pučkomu, i to za sve književne proizvode, bili oni nabožnoga ili svjetskoga sadržaja.

Prvi, koji se odvažio bio podignuti prosti, a krasni narodni jezik na čast književnoga, bijaše srbski filozof Dositej Obradović (rod. u Čakovu u Banatu 1739, um. u Beogradu 1811). Nu liepe ove zadaće nije izvéo do kraja. To je pošlo za rukom, a i sjajnim uspjehom, tek njegovu nasljedniku neumrlomu Vuku Stefanoviću Karadžiću. Ovomu rođenomu Srbijancu, a starinom Hercegovcu, bilo je sudjeno, da narodnu književnost poslije duga, duga kunjanja i zakršljavanja opet probudi i na novo oživi!

Njegov život i djelovanje ćemo si na kratko ogledati.

Za nesretnoga rata austrijskoga s Turci g. 1736—1739. bijaše došlo mnogo srbskih plemena iz Hercegovine u Srbiju te se naselilo tu u Podrinju na nekom starom selištu, gdje je prije toga bilo „Staro-selo“, pa od kuge pusto ostalo i razkopalo se. Tomu novonaseljenomu seocu nadjeli su ime Tršić, da jih želja mine za starim zavičajem i sjedištem, koje se isto tako zvalo. Među tiemi novimi naseljencima bilo je takodjer pleme Karadžića

haja. Znanost, državno življenje, kupčijsko in društveno obćenje kaže Slovincem oni pot, kamor tekó naše reke; tedaj tudi potrebnost jugoslavenske jezike znati. Tam in šče dalje pa našej obrtnosti in izobraženosti tudi kruh raste, česar se bodo pri bližnjih prilikah tudi trdovratneži lehkó prepričali. Zato se „Vestnik“ ne bode izogibal srbskih ali hrvatskih sestavkov, kakor se tudi hrvatski „Rad“ (časopis jugoslavenske akademije) slovenskih ne izogiblje. Toliko nekterim čitateljem v pojasnilo! Ured.

*) V. Kučuljević Arkiv I. str. 121 i ss.

(tursk. = crni poklonici, hodočasnici) iz Drobnjaka u Hercegovini, koje je pleme narodu dalo toli slavnoga književnika Vuka.

Rodio se Vuk u rečenom selu Tršiću, u srezu jadarskom, u kneževini Srbiji dne 26. okt. (po rimsk. 7. nov.) god. 1787. Otac mu, Stevan Joksimov, bijaše trgovac; mati mu se zvala Jegda, od roda Simova-Zrnića. Imali su još petero djece do Vuka, ali su jim jedno za drugim poumimala. U prostoti svojoj žene su govorile, pa i Jegda vjerovala, da joj djecu jedu vještice. Što da se radi, da joj i ovoga novorodjenoga djetesca ne uzjedu vještice? Stadoše misliti, da mu nadjenu ime Vuk — jer prosti svijet drži, da vještica ne smie na vuka. Smisliše i učiniše. Vuk objača, i na radost roditeljem, a na slavu Srbom i sviem Jugoslovjenom, nijedna mu vračara ne nabudi.

Prvi učitelj Vuku bijaše rodjak mu Jevta Savić, kojega su nadimkom prozvali bili i Čotrićem (potonji savjetnik nahije zvrničke). Ovaj bi razbio barut (puščani prah) u vodi i tiem mastilom pisao slova po papiru od fišeka (patrone) te učio Vuka. Kasnije pribavi Jevta svomu učeniku od nekuda moskovski bukvar ¹⁾ sa slikami, kojemu se je Vuk vrlo radovao. Svuda, kud bi pošao i stajao, uzeo bi „mali djak“ — kako ga milujuć zvali u selu — svoj bukvar sa sobom, skinuo fes pred svakim, koga bi susreo (osim pred Turčinom), ljubio ga v ruku te pitao čas ovo čas ono, što nije razumio u rusko-slovjenskom bukvaru, akoprem je tada jedva svaki petdeseti čovjek mogao poučiti budućega spisatelja, kako bi ovaj želio.

Na izmaku g. 1795., kad je Vuku bilo osam godina, zavede neki čovjek iz Tršića, imenom Grgurević, malu školu u obližnjoj varoši Loznici. Tamo pošlje i Stevan svoga sina onomu zemljaku u školu. Vuk izučiv po drugi put slova i bekavicu ²⁾ uzme časlovac ³⁾ (slavenski). Nu sada udari na jednoć u Loznici kuga u narod, pa raztjera od tud i učitelja i djake. Dva tri mjeseca iza toga odvede otac Vuka u manastir Tronošu, da nastavi kujigu započetu. Srbski manastiri bijahu onda do duše sborišta i skrovišta stradajućoj raji, kamo bi se ova zatekala, da smie pod težkim jarmom turskim slobodno uzdisati za boljim vremenom; a najmanje bijahu oni birališta znanosti. Mjesto pera i papira uklone otei kaludjeri (redovnici) djaku Vuku palicu i torbicu u ruke, a mjesto knjige i nauke iztjeraju pred njega koze i kozliće, da jih čuva na paši. Dok je Vuk silom pastir bio, čuvajući koze manastirske, otac mu je kod kuće sebi kozara naimao, da mu njegove koze pase. Te, kad po tom dodje u Tronošu, da svoga djaka obidje i nadgleda — mjesto u školi kod knjige, nadje ga na paši kod koza. Videć tako „znanstveno“ napredovanje Vukovo, „ako je tako“, rekne, „hajde ti kući, pa čuvaj naše koze“, i odvede ga sa sobom.

¹⁾ Bukvar, abecedarium (das A B C - Buch; ²⁾ bekavica = sricanje u bukvaru, syllabarum prolatio (das Buchstabiren); ³⁾ časlovac, horologium (rim. breviarium).

Ali Vuk nije zaboravio, što se naučio, već ponavljao pa čitao i što-god nova, jer mu je otac iza mnogo navaljivanja i moljkanja njegova nakupio (u prekosavskih i prekodunavskih krajevih, kud je trgovinom svojom dolazio) knjigâ, kakvih se je onda moglo dobiti: „Žitije Aleksija čeloveka božija“, „Žertvu Avraamovu“, „Měsjacoslov“¹⁾ i „Trebnik“.²⁾

Ovako na posljedku, i bez škola, po 17. godini svojoj izidje Vuk u svojem kraju na glas. „Bejaše on tamo“, piše prof. A. Sandić, „najučeniji momak u selu: znao je, čim vidi novac kakav, kazati kad je kovan; znao je, kad pada koji praznik u godini; umeo je pismo svakom lepo napisati, il, kad je ko otkud dobio, svako pismo pročitati. Svaka ga je žena, po tamošnjem adetu, u ruku ljubila kao god i prva kmeta v selu; na svadbama i o svečarih njegovo je mesto bilo u trpezi ili prvo, ili odmah do sveštenika. Na dogovor njega zvaše mesto oca mu; čak i sam glavom beg Sulejman-beg Alajbegović, spahija od Tršića, kad bi god došao u Tršić da harač kupi, Vuka je prizivao k sebi za pisara, pa bi ga o ručku od milošte i počasti posadio uza se za sofru!“³⁾

I tko je bio sretniji od Vukove majke Jegde s tolike časti i počasti sina svoga! Jedno je samo žalila, što joj Vuk ne poraste prema svojim godinam, u vis kao bor i tanana jela. Ali, kad bi ju žene, njene druge, na to podsjetile, rekla bi jim ponosita: „I dukat je malen novac, ali vriedi više od talira!“

Vuku se omililo bilo čitanje i osladila nauka, te ne htjede ni da čuje, kad mu otac stade svjetovati, da ide u varoš, da bude trgovac, ili, da će gledati, da ga kakogod zapopi. Slušao je Vuk od svoga rođjaka Jevte, da u Sriemu, i po drugom svijetu, ima škola, gdje se uče i mnoge, mnoge druge knjige osim časlovca i psaltira⁴⁾; pa ga je srce tamo vuklo.

U to vrieme pada buna srbska za Karagjorgja (Crnoga Jurija) g. 1804. Otac Vukov Stevan podje s drugovi si na Turke. Nu za Vuka su već znali, i kako su ljudi „pismenih i književnih“ trebali, odprave Stevana kući, pa uzmu Vuka mjesto njega i načine ga pisarom Jurja Curčija, vodje jadarskoga pučanstva, ustavšega na Turke.

Sada izpuni slučaj, akoprem je i nesretan bio, davnu želju Vukovu, da ide preko granice srbske „u bieli svijet“. Turci najme udare na Jadar,

¹⁾ Měsjacoslov = crkveni koledar; ²⁾ Trebnik, liber ritualis (das Ritual).

³⁾ „Glas naroda“. U Novome Sadu. God. IV. 1874. br. 4. — Momak, juvenis (Jüngling, Bursche); ko = tko; adet = običaj; kmet, slov. = župan; svadba = svatba; svečar, qui diem festum sancto gentilitio celebrat (der seinen Familienheiligen feiert) ovdje = Hauspatronsgelage; trpeza = stol, mensa (Tisch); oca = otca; spahija, dominus fundi (Grundherr); harač, tributum, exactio capitum (Kopfsteuer); sofru, mensa (Speisetisch).

⁴⁾ Psaltir, psalterium (der Psalter).

pa razore i popale Tršić. Tu izgori i kuća oca Vukova; stoku (živinu) mu odtjeraju te razgrabe i sve ostalo, što imade; a Stevan, koji je bio prije toga vrlo imućan seljanin, osiromaši tiem sasvim. U toj svojoj sirotinji naumi Vuk, da ide u Srijem, u Karlovce na nauke, pa stade oca i mater moliti, da ga puste, jer će ga inače nevolja odtjerati u hajduke.

„Kad je tako“, rekne otac i mati mu, „da ti je prosto“, i odprave ga s blagoslovom na put.

I dodje Vuk u sriemske Karlovce (g. 1805.), gdje se je godinu dana kod kuće, a godinu dana u školi, latinskoj, slavenskoj i njemačkoj gramatici učio, da se tiem pripravi za gimnaziju. Kad će za tiem treća godina da priedje u gimnaziju, zamoli se — puki siromak — da ga prime u „blagodjejanije“ (alumnæum). Ali na njegovo golemo čudo i još veću žalost — niti ga primiše u „blagodjejanije“ niti pak bar v gimnaziju. „Momak po devetnaestoj godini“, kazahu mu, „nije više za školu“ (!), pa ga uvjeravahu, da on dosta zna za Srbiju i za narod tamošnji, te bolje, neka se vrati kući: može on tamo, govorahu mu, biti učitelj, pop, i štogod uzhtje.

Sa žalošću ostavi Vuk Karlovce te krene u Petrinju, razabравši za tamošnje škole njemačke. A odavle vrati se s proljeća 1807. opet v Srbiju. Ovdje postane najprije pisarom kod Jakova Nenadovića, a za tiem tajnikom kod sovjeta (senata) u Beogradu. Kad se po tom za vladanja Karagjorgjeva sljedeće godine otvori u Beogradu „velika škola“, stade ju i Vuk zajedno s Aleksandrom Karagjorgjevićem, potonjim knezom srbskim, pohađjati. Uz to je i samoučki marljivo nastojao, da naknadi nedostatak školskih nauka. Osim znamenitoga Ivana Jugovića (ili Jovana Savića), prvoga profesora u „velikoj školi“, išao mu je u tom na ruku njegov prvi učitelj Jevta Savić-Ćotrić, koji je medju tiem postao bio sovjetnikom (senatorom). Ali do mala snadje Vuka druga nevolja. Uslied prijašnjih napora i muka u vojsci zaboje ga noge i ruke, i to ga prisili, da je službu ostavio te se pune dvie godine liečio u toplicah mehadijskih, za tiem u Novom Sadu, Budimu itd. Najposlije ostade hrom lievom nogom; čašica mu je u koljenu prirasla uz kost, te tako poslije o štaci (opernici) idjaše do smrti.

Vrativ se g. 1810. opet u Srbiju postade najprije učiteljem u školi beogradskoj i g. 1812. carinarskim sekretarom u Kladovu; odmah za tiem posla ga sovjet za svoga komisara u Negotin, gdje se upozna s čuvenim junakom hajduk. Veljkom Petrovićem. Krom toga je obavljao više državnik poslova s Mula-pašem vidinskim, a Karagjorgje postavi ga za sudca u Brzoz Palanci. Na posljedku bi on Karagjorgju desna ruka, te će ga slati različnim poslom narodnim u Poreč (otok u Dunavu), Vidin i druga mjesta.

(Dalje sliedi.)

Odgoja pri Rimljanih.

Spisal M. Pleteršnik.

(Dalje.)

Verski čut se je vzbudil v otroku brez posebnega poduka po pripovedavanji matere in pesterne in po zunanjem bogočastji, zlasti pa po domačem. V glavni sobani (atrium) za ognjiščem so stale v nekem ormarji navadno iz lesa prosto izrezljane podobe Larov in Penatov. Prvi so predstavljali blage duhove prednikov, penati pa so bili nekteri od vsake familije odbrani bogovi, katerih varstvu so najbolj svoje imetje, svoj živež (penus), izročali. Pozneje, ko so se Rimljani od Grkov naučili prostornejše hiše zidati, so ti domači bogovi dobili v zadnjem delu, kamor se je tudi ognjišče premaknilo, poseben prostor (kapelico); tudi so njih podobe začeli delati iz srebra in marmorja. Pred temi hišnimi bogovi je molil gospodar, kadar se je odkod povrnil, pred njimi so molili pred obedom in tudi njim od vsake jedi na skledički darovali. Ob glavnih praznikih so bile daritve bolj slovesne, ob praznikih rodovinskih pa, n. pr. o rojstvenih dneih, so podobe zaljšali s cveticami, in jim kadilo, sadje, med, pogače, véasi tudi kako žival darovali. Pri vseh teh prilikah so morali otroci pričujoči biti in očetu kot hišnemu duhovniku streči. Ker se je vse tako vestno, natančno in resnobno opravljalo, je moralo važen vpliv na otroke imeti.

Da je Rimljan rano skušal v otroškem srci kal domoljubja, spoštovanje postav, čišlanje delovanja za občno blagovitost vzbuditi, to si smemo misliti pri narodu, katerega nameni so se vsi strinjali v enem velikem namenu, pospeševati veličastvo in slavo domovine. Zato so se že dečki morali na pamet učiti postav „dvanajsternih tabel“ in verzov, v katerih so se slavili imenitni čini prednikov. Tudi so v starejšem času smeli senatorji svoje dečke (pueros praetextatos) s seboj v senat jemati.

Vsa rimljanska odgoja je bila navdihnena nramnega čuta, ki je veleval odraslim rahlo in preudarjeno obnašati se proti mladini, tedaj v govorjenji in vedenji vsega se varovati, kar bi utegnilo malim slab vzgled dajati. Ta obzirnost na mladino je bila tako utrjena v rimljanskem značaju, da so cenzorji na časti očitno kaznovali tiste, ki so se v tej reči pregrešili. Zato se je pa tudi od otrok zahtevalo spodobno obnašanje, spoštljivost in pokorščina staršem. Razuzdanosti in nepokorščini je bila ostrost vseoblastnega očeta trdna meja.

Taka je bila prva odgoja v starejši dobi. Ko je pa z mogočnostjo in velikostjo rimske države čem dalje več bogatstva in raznovrstnega lišpa in z njim veliko gizdosti in ničemurnosti v Rim prihajati začelo, se je predrugačilo življenje, in predrugačila tudi odgoja otrok. Grška mitologija in filozofija ste podkopali rimsko vestnost v verskih rečeh; zakonsko živ-

ljenje je izgubilo svojo nekdanjo dostojnost in strogost; starši so imeli vse druge reči opravljati, nego otroke odgojevati; ti so bili zdaj popolnoma prepuščeni sužnjem. Novorojeno dete se je izročilo kaki grški dekli; dečka je pozneje po grški šegi prevzel pedagog (vsaj v boljših hišah je bilo tako), ki ga je povsodi spremljevati in spodobno obnašanje učiti imel. Sprva so si Rimljani le take sužnje v ta namen volili, o katerih pravnosti so bili prepričani. Kmalu pa se nič več niso brigali, kaj sužnji ž njihovimi otroki počenjajo, kaj z njimi govorijo, kakšne čute v nerazvitih srcih budijo. Pa če so se tudi starši kedaj z odgojo pečali, bila je le mehkužna, razvajala že najnežnejšo mladost z vsakovrstnimi prijetnostmi; tako so slabele Rimljanom dušne in telesne moči, kajti starorimski duh je izginil iz familije. Pesterne in pedagogi, največ grški sužnji so otroke rano učili grščine, kar je dostikrat materinemu jeziku bilo na škodo; s telesnimi vajami so se le še za zabavo pečali; vodili so jih gledat gladiatorske igre, kjer so se obsojeni hudodelniki, vojni jetniki, sužnji in tudi prostovoljci gledalcem v veselje na smrt bojevali, živalske boje, kjer so se zveri med seboj ali z ljudmi mesarile, komedije, v katerih so se najnesramnejši prizori iz družinskega življenja predstavljali: taka odgoja je morala otopiti vse blažje čute v mladih srcih.

Poduk je bil pri Rimljanih popolnoma previdnosti staršev prepuščen, država zanj nič nij skrbela. Nekteri očetje so svoje otroke sami doma učili, nekteri so jih dajali učiti posebnim sužnjem, nekakim domačim učiteljem; pošiljali so jih tudi v katero drugo privatno hišo, ki je imela enega ali več takih učiteljev. O starejem Katonu pravi Plutarh, da je sam svoje sinove učil pisati, brati in telo vaditi, dasiravno je imel izobraženega sužnja Hilona, kateri je moral s podučevanjem drugih otrok varčnemu gospodarju denar služiti. Največ pa so starši svoje otroke pošiljali v očitne šole. Iz prvih stoletij rimske zgodovine nič ne vemo o njih. Še le l. 449 pr. Kr. jih omenja Livij, pripovedujoč o Virginiji, da se je je ravno tedaj polastiti hotel, ko je spremljana od služabnice v eno teh šol na glavnem trgu šla. Za Kamilovih časov omenja isti pisatelj šole v Falerijih in Tuskula. Vidimo tedaj, da so že v 5. stoletju pr. Kr. v Rimu in drugih italških mestih nekake javne šole imeli, v katerih se je mladina obojega spola skupno podučevala. V Rimu so se te šole imenovala „ludi literarii“. V njih so učili ne preveč izobraženi šolniki (ludi magistri, literatores). Ž njimi so se pogajali starši za plačilo, ki se je ali mesečno ali letno odraščalo (mesece marcija, s katerim se je šolsko leto začinjalo). Tudi so učeniki o nekterih praznikih od staršev darila dobivali, tako n. pr. o Minervinem prazniku (Quinquatrus) „munus minervale“, o Saturnalijah „sportula Saturnalia“, o novem letu „strenam Calendariam“ itd.

Pa ukljubi vsemu temu so bili elementarni učitelji reveži. Še za to

malo plačo so morali dostikrat starše pri gosposki tožiti. Vrh tega so imeli od porednosti in razposajenosti otrok kakor tudi od samoljubnosti in neskrbnosti staršev mnogo trpeti. Gramatik Orbilij je o tem šolniškem trpljenji celo knjigo napisal. Tudi veljave niso dosti imeli ti šolniki pri ljudeh. Rimljan je sicer menil, da je koristno, celo potrebno, se nekaterih rečij naučiti; pa učiti za plačo, to mu je bila prosta obrtnija, kakor vsaka druga. Zato so bili učitelji navadno ljudje nizkega stanu. Malokteri se je tega posla lotil iz poklica, največ se ga je prijel, komur je drugje že vse spodletelo. Po večem so bili osvobodenci, posebno tujei iz Grčije in Male Azije. Manj zmožni so postali domači učitelji, zmožnejši pa so snovali javne šole. K. Julij Cezar je nekterim učiteljem državljanstvo podelil. Tako se jim je stan nekoliko vzboljšal. Še le za Vespazijana jih je začela država plačevati.

(Dalje prih.)

Koren *par-*, *pal-* (*pr-*, *pl-*).

J. Šuman.

(Dalje.)

II.

V litevščini je plo-ti flach schlagen, v nemškem je „schlicht und schlecht“ ravno iz schlagen, v latinskem je planus iz plac-nus t. j. ravno iz plango πλῆγω; tako tedaj tudi pla-n, planota, planjava, planina iz plati. Oblika pol-je je najbliže oblikam pol-ъ, pol-a; Curtius br. 353 ima v tej vrsti grški πᾶ-λα plā-ta, ἐπι-πολ-ύ površje, lat. pal-am auf „flacher“ Hand; Zehetm. par-ma ščit, pal-ma dlan itd.

Polje pomeni raveno, kakor še naši ljudje imenujejo raveno ob Muri, Dravi itd.: Mursko (ne Murino) polje, Dravsko polje, odtod Poljak, Poljanec, Poljana kakor Campania Champagne iz Campus; prim. pratum Zehetm.

Pla-ta ima skoro isti pomen ko pol-ъ, gl. Mikl. Lex., al najbolj vseden je uže pomen strani in odgovarja tedaj beseda plat latinskemu latus lateris, ki se razlaga iz platus in odgovarja grškemu πλατύς, nemšk. platt, breit, ind. prthu, gl. Curt. br. 367 b. Dodaj pleće Caf Vestn. I. 150, platea Platz, pri-plat-iti, pod-plat itd.

Pomen razširjenosti se je prenesel na ruhe in oblačila, zato gredo besede platъ, прѣтъ, platno, plašč iz plat-ja itd. vse v to skupino, kakor so n. p. enako postale besede pon-java iz pan- oziroma pan- razpenjati, ali lat. pannus πῆνος Fahne iz spa- (σπά-ω), ki pomeni tudi razpenjati; primeri palla pallium πέ-πλος.

Poseben pomen so razvile besede platiti, plačati, platež, plaća itd.; platiti namreč pomeni poravnati (glej polje) in ima najbližjo podobo v latinskem placare.

S priponko -k ido simo πλάξ plošča, planca deska itd. gl. C. br. 102 in Mikl. L. plosk̃.

Mogoče, da se osnove πλε- κ-, t. j. besede πλέκ-ω εὖ-πλεκ-ής δι-πλαξ plie-o plec-to od ene strani, in ple-t plet-em plot Falt-e od druge strani naslanjajo na naš koren in so se iz njega razvile s pomenom razširjenja; vsaj διπλαξ je dvegube-plašč, primeri na dalje explicare entfalten, platanica pleta rusk. plotъ Plette, na dalje du-plec-s (doppelt) na dve plati in δι-πλά-σις du-pl-us δι-πλό-σις.

III.

Pero, kakor indijski parna pomeni penna in folium, perijce, perije, srakoper, to je sraka peresa imajoč; stsl. pariti volare bacchari, po-pariti, pri-pariti pri-parjati, pro-prati V. 3 pervolare, prati I. 6. ferri salire volare, poprište stadium; přeparjati od mesta do mesta, př-pel-ъ = prepelica; паръкъ volans, pra-por, prja prim. Zehetm. velum itd.

Vse te besede imajo več menj izrečen pomen letanja, to je kriljenja s perotnicami, iz njih razširjenosti se Curtius, ki stavi pero k korenu pet-(πέτομαι), lahko prepriča, da imamo tu različen koren par-(pr-), ki je isti, ko ga navaja v broju 356, 357 in morda tudi 358. V grškem latinskem nemškem in deloma tudi indijskem ima koren par- bolj občen pomen hoda ali vožnje, vendar je tudi v indijskem parna pero, v nemškem Fahren-kraut praprot = Feder-kraut.

Iz grškega primeri: περάω, πόρος hod, πόρ-θ-μος brod, πείρα iz πέρ-ια, πορεύω potujem, ἔμ-πορ-ος trgovec, pa gotovo tudi πέλ-ω, πέλ-ομαι, πάλ-ος, ἀμρί-παλ-ος, αἰ-πόλος, ἱππο-πόλος, πολ-εύω, πωλέω itd., morda tudi πόλις v smislu našega snema in trga in nemškega Dorf (turba Zehetm.); iz latinskega: por-ta, portus ulaz dveri, ladjostaja, per-iculum, per-itus, ex-per-ior, pa brž ko ne tudi poples primeri koleno in čarana; iz nemškega: fahre, Fahrt, Ge-fahr (periculum πείρα), er-fahren peritus, Fähre, Fährte, Fuhr, führe itd.; v indijskem je pi- par- mi koreninski glagol in pomeni: prevodim, sprem-ljam, podpiram in prekosim.

Pa tudi v slovanskem je imel ta koren izvirno bolj občen pomen hoda, ker pričajo nektare besede, n. p. stsl. plah vagus; rus. pora čas; etymologično hod ali tek, kakor ind. sam-varta leto, iz vart vertere, grški αἰών ind. ājus iz ajami εἶμι, καιρός m. καρ-ιός iz čar- (čarati) ide, prim. ind. kâla parjâjena in grš. καιρῶν πελομένων oziroma Homerov περιπλομένων ἐνικυτῶν), naš vč (vīcati ide).

Besedo pora še imamo tudi mi, če se ne motim v besedi pra-poršnice, to so rane slive, etym. die Frühzeitigen, in v izrazih rus. теперъ = tečas, hrvat. u ovaj par; lat. opportunus je temu pomenu jako blizo, primeri ἐπικαιριος.

(Dalje prib.)

Drobnosti.

J. P.

Z veseljem zabležujemo, da je vrli naš učenjak dr. G. Krek za pravega rednega profesorja slovenščine pri gradškem vseučilišču imenovan. Zaslužil si je bil to uže z davna.

V Zagrebu je letos umrl, 54 let star, načelnik pravosódnega oddelka hrvatske vlade: dr. Andrej Gostiša, slavnoznani kot pravoslovec in kot poštenjak daleko na glas. Bil je rodóm Slovenec iz Kranjskega.

Kniževni vestnik.

J. P.

Značaj naše sedanje literature slovenske je ta, da ona proizvaja po večem drobne spise, a redkeje po cele knjige. Poleg raznih vzrokov je temu z ene strani dragoča knjigotiskanja in pomanjkanje dovoljnega števila bralcev krivo, z druge pak tudi to, da nekteri naših najučenejših pisateljev, kakor n. p. Miklošich, Krek, Šubic, Erjavec itd. iz raznih razlogov v slovenščini ne pišejo. Edina nar. društva kakor n. p. Matica, Društvo v. Mohora izdajejo po več obširnih književnih del. Zato sme se časopisstvo kot glavni predstavnik sedanjega slovenskega slovstva smatrati. Razve Matičinih knjig, kterih smo v 2. štev. let. „Zore“ omenili, zabležujemo Baudouin de Courtenay-jevega ruski napisanega delca o rezijanskem narečju. Imenovani učenjak je sam prepotoval malheno rezijansko deželico ter nekoliko molitvic in rekov iz ust ljudstva zapisal. Značaj tega narečja, o kojem sta uže Št. Kociančič in rajni O. Caf študije delala, je ta, da je močno z laščino premesjeno, zraven pak zanimivega starinskega jezikovega blaga polno. V slovarskih zapiskih O. Caf je mnogo rezijank zapisanih. — Zanimivo in temeljito pisano delce so: „Razmere med Longobrdi in Slovenci“, kteri spis je „Soča“ kot listek prinašala. Pristajalo bi učenemu pisatelju, g. S. R., da se kakega velikega povestničnega dela loti. — Poroča se, da je naš starina pesnik Vesel — Koseski eno najtežavnejših pesniških del vseh vekov: Dantejevo „Divina Comedia“ v slovensko prestavo vzel in „Pekel“ (I del) in „Vice“ (II) uže dovršil, pa da je uže „Nebesa“ (III) prevajati začel. Res se je trdnemu zdravju in pogumu priletnega pesnika čudom čuditi. — Marljivi g. Komelj (stotnik) je zopet izdal delce o vojaščini: „Nova puška“ v kterem podučuje o rabi nove werndlov-ce puške. — G. dr. Krek pripravlja svoje slavnoznano delo: „Einleitung in die Geschichte der slavischen Literatur“ za drugi pomnoženi natis. — Prof. Fr. Erjavec je spisal hrvatsko razpravo: „Slavonija u malokološkičnom pogledu“, ktero prinaša „Rad jugoslovanske akademije“ v knjigi 31, št. 2. — G. A. Bezenšek filozof v Zagrebu, je izdal „Stenografičsko čitanko“ poleg Gabelsberger-Magdičeve sostave. Knjiga stoji 50 soldov.

Listnica „Vestnika“: Nekojim gg. dopisnikom dajemo na znanje, da bode „Vestnik“ odslej počel slovničkih razprav o raznih prikaznih našega pravopisja prinašati.